

# Børnini geva mær lívsgleði

- Eg havi ongantíð havt tørv á at gera myndugleikar varugar við viðurskifti, eg ikki eri nøgd við. At fólkapensjónistar fáa meiri pening næsta ár, hugsí eg als ikki um. Íslendingar siga, at tey sum fáa meiri, vilja hava meiri. Og tað er nakað um tað!, sigur Edith í Jákupsstovu í Havn

Turið Kjolbro

Í sera hugnaligum húsum í Tórsbyrgi í Havn býr Edith í Jákupsstovu. Hesin býlingurin er háttadur sum ein gomul føroysk bygd, samanbygd hús, ymisk í sniði. Fólki í øllum aldri búgva har, og grannin er ikki longri burtur, enn hevur tú brúk fyri honum, rópar tú á hann. Tað kundi ikki verið betri, heldur Edith í Jákupsstovu, sum á pallborðsfundinum í Norðurlandahúsinum í sambandi við Eldradagarnar herfyri, greiddi frá, hvussu týðningarmikið tað er, at gomul fólk ikki verða avbyrgd í eldraíðum.

- Eg varð beinanvegin boðin við í bindiklubb, tá ið eg flutti higar, og børnini í grannalagnum renna inn og út og spyrja, um

"omma" er inni. Her eri eg ikki einsamøll, men eg vil kortini siga, at tú skalt sjálf vera opin, fyri at fólk skulu tíma at tosa við teg, sigur Edith í Jákupsstovu.

## Útiseti undir krígunum

Edith í Jákupsstovu er ættað úr Lamba. Hon er 83 ára gomul og eigur átta børn, tveir synir og seks døtur. Sum blaðung fór hon til Danmarkar at arbeiða. Systurin, sum arbeiðdi sum diakonissa, útvegaði henni arbeiði á einum barnaheimi, har hon skuldi lera barnarøkt. Har varð hon verandi í tvey ár. Heimkomin fekk hon arbeiði á barnaheiminum, sum tá var í Vestmanna.

- Eftir nøkur ár í Føroyum fór eg aftur til Danmarkar, har eg gjørdist barnagenta í einum privatheimi, og nakað eftir fekk

eg arbeiði á einum frítíðarheimi á Nørrebrúgv, greiðir Edith frá.

Í Danmark hitti Edith mannin, sum hon stutt eftir gifti seg við. Hann var úr Fuglafirði og las lögfrøði í Keypmannahavn. Fyri at vinna pening undir lestrinum fekk hann sær fyrst útbúgving sum lögreglumaður.

- Vit giftu okkum í 1940, vitingu ein son í 1941 og hált annað ár seinni aftur ein son. Tá tann yngri var tveir mánaðir gamal, doyði maður mín av blóðkrabba. Tað var hart, ikki minst tí, at eg slapp ikki heim til Føroya.

Eg hevði tó systur mína har, fekk

dreingirnir í dagrøkt, og so fór eg til arbeiðis á Fólka-yvirlitinum, ið júst tá var sett á stovn. Øll skuldu skrætast, og nógv var at gera. Vit umtótu eisini ratiðneringsmerkini.

Edith hitti seinna mannin, Jákup, í Keypmannahavn, og tey vórðu gift, aðrenn tey fluttu heim til Føroya beint eftir krígslok. Jákup var ættaður úr Sørvági, og hagar fluttu tey. Jákup kom upp í politikk beinanvegin, varð valdur inn fyrri Javnadarflokkinn, men av tí at hann var loysingarmaður, varð hann koyrdur úr flokkinum. Eftir at Tjóðveldistflokkurin varð stovnaður, fór hann uppi har.

Jákup fór í starv sum skrivari í Fiskimannafelagnum, og familjan flutti til Havnar. Ringt var at sleppa av við húsini í Sørvági, sum vóru nýbygd og væl útgjørð, so Edith og Jákup gjørdur ikki mætti enn at taka húsini niður og seta tey upp í Jóannes Paturssonargøtu í Havn, har tey í dag hýsa ymsum folegum og bera navn við Jákupsstovu. Jákup gjørdist sjúkari, men helt kortini fram í arbeiðinum. Eftir 18 ár í Fiskimannafelagnum, misti hann starvið, tí nýggi formaðurin helt tað ikki vera neyðugt at hava skrivara.

Øll árin í Sørvági og í Havn arbeiðdi Edith heima, har hon var um øll børnini. Men tá ið Jákup doyði í 1974, mátti hon út

at arbeiða fyri at forsyrgja sær og børnunum. Fleiri av teim eldru børnunum vóru í lestrarorindum uttanlands. Hon fekk tímalønt arbeiði á Frimerkjadeildini, og har var hon í fleiri ár.

## Nógv samband við yngri ættarlið

Síðani hon gjørdist fólkapensjónistur, hevur Edith í Jákupsstovu ongantíð havt ádra inntøku enn fólkapensjónina.

- Tá ið tú veitst, hvat tú fært hvønn mánaða, lærir tú at klára

- Vit kunnu gleðast um, at javnstøða gerst alt meiri vanlig, og ikki minst, at so nógv fólk fáa sær góða útbúgving. Betur útbúgvin fólk eru, lættari er at fremja javnstøðu

teg fyri tað. Eg veit, hvat eg fái, og hvat eg skal av við, og so má restin røkka. Tað havi eg altíð dugað, og tá ið børnini vóru smá, gjørdi eg teimum klæðir. Gomul fólk duga eisini at klára seg fyri minni enn yngri fólk og krevja sum heild minni. Mær dámar ikki, tá sagt verður, at gomul fólk liva á hungursmarkinum. Nú eru sjálvsagt ikki øll líka, sigur Edith í Jákupsstovu.

Nógv hevur verið tosað um

- Í mínum hugaheimi er tað hvørki ringt, eyðmýkjandi ella nøkur skomm at biðja um hjálp frá tí almenna. Tað er bara nakað, sum skal avgreiðast

virðilig ellisár í sambandi við Eldraárið. Yvirskriftin til áður umrødda pallborðsfundin í Norðurlandahúsinum var "67 ár og hvat so?". Á fundinum fóru fleiri fram, at virðingin fyri tí einstaka fer, tá ið ein verður 67 ár. Frá at hava verið virkin í samfelagslívinum, verður ein viðskiftafólk uttan myndugleika á Almennastovuni. Men Edith í Jákupsstovu heldur ikki, at fólk nýtast at mála myndina so svart-skygda.

- Eg havi ikki verið varug við, at virðingin fyri mær er farin, tí eg eri vörðin gomul. Av tí, at stórum aldursmunur er millum míni elstu og yngstu børn, havi eg altíð havt ungdom í húsinum.

Húsini hava altíð staðið opin, eisini fyri vinfólkunum hjá mínum børnunum, og av tí sama verður ein sjálf opin. Hóast eg bert havi sjeiynda klassa, havi eg lært so ómetaliga nógv av teimum. Havi lurtað væl, og tað hevur givið mær lærdóm.

- Í dag hava yngri fólk ikki so gott tola at lurta eftir gomlum fólki, tá ið tey hava hug at siga frá teirra lívsroyndum. Tey taka ikki altíð tað til eftirtektar, sum gomul fólk siga, og sigur tú við yngri fólk, at fyrr í tíðini gjørdur vit so og so, svara tey tær aftur, at nú er ikki fyrr. Og tað er jú rætt. Alt er broytt so nógv, og tí ber ikki til altíð at tosa um, hvussu alt var fyrr.

## Stóri ikki fyri framtíðini

Av lyndi er Edith bjórtskygd og lættisint. Hon stúrir ikki fyri framtíðini, hvørki fyri tey, sum eru gomul í dag ella fyri eftirkomararnar.

- Eg havi altíð verið so heppin at hava fólk rúndan um meg, mær dámar væl at práta við fólk, og eg eri opin fyri øllum. Øðrvisi er hjá teimum, sum sita einsamøll. Tá stúrir tú lættliga.

- Eg stúri als ikki fyri, hvussu Føroyar verða, tá ið vit fáa fullveldi. Maður mín plagdi at siga,

at tá ið vit loysa, missir Danmark ein fosturson, men fær ístaðin ein bróður. Eg harmist um, at kjakið um fullveldi ikki stingur djøpyr enn til pengarnar. Hjá nógvum hevur tjóðskaparkenslan einki at siga. Hvi skal alt mástast í pengum? Eingin tosar um, hvussu teir skulu og kunnu brúkast. Vit oyðslaðu alt burtur í áttati árunum og settu okkum í risastóra skuld. Eg skilji væl, at fólk verða frustrerað av at hava sett seg í stóra húsaskuld, men livimátin ger, at fólk velja slíkt.

- Nøkur spáa, at livistøðið verður lægri, tá ið vit fáa fullveldi, men tað veldst um, hvussu tú sjálf ert. Vit hava ongantíð átt

## Um lív og heilsa verður

Hetta er fimta og seinasta samrøðan í greinarøð í Sosialinum, har prátað verður við eldri fólk í sambandi við, at altjóða eldraár er í ár.

Í nógvum londum rundar fimti hvør í-búgvi 60 ár ella meira um aldaskifti, siga vísindafólk. Oftari nú enn fyrr verða tey eldru umrødd sum eitt samfelagsligt vandamál, ið fer at vaksa og vaksa. At fólk sjálf kunnu hava ávirkan á sína framtíð, er nakað vit kunnu vóna.

Í greinarøðini hava vit tosað við fólk um, hvørja hugmynd hvør einstakur hevur um nútíðina og framtíðina. Hetta hóast eingin okkara veit, nær sólin fer í kav og vit ikki eru her longur.

Í røðini hava samrøður verið við Onnu Petersen í Vági, Sverra Egholm í Havn, Jóhannu Johannesen í Vestmanna, og Jógvan Gerðalíð í Klaksvík.